

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๔๖/๒๕๖๕

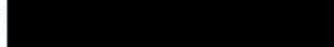
เรื่อง การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าโรงพยาบาลเอกชนกำหนดเงื่อนไขให้ผู้สมัครงานตรวจเชื้อเอชไอวีก่อนรับเข้าปฏิบัติงาน

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

บริษัท

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามคำร้องที่ ๘๙/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องได้รับเรื่องเรียนจากผู้เสียหายว่าเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ผู้เสียหายได้สมัครทำงานกับบริษัทผู้ถูกร้องในตำแหน่งพนักงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย โดยในประกาศรับสมัครงานไม่ได้ระบุว่าไม่รับผู้ติดเชื้อเอชไอวี (Human Immunodeficiency Virus: HIV)* เข้าปฏิบัติงาน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ได้ให้ผู้เสียหายทดลองปฏิบัติงานในแผนกเคลื่อนย้ายผู้ป่วยประมาณครึ่งวัน เมื่อเห็นว่าผู้เสียหายสามารถปฏิบัติงานได้จึงให้เขียนใบสมัครงาน โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้เปิดเอกสารยินยอมให้ตรวจสอบสุขภาพให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อ แต่ไม่ได้ให้อ่านรายละเอียดว่าต้องตรวจอะไรบ้าง โดยผู้เสียหายทราบจากเจ้าหน้าที่ระหว่างการเจาะเลือดว่าจะมีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีด้วย โดยแจ้งว่า

/เป็นการ...

* HIV คือ เชื้อไวรัสชนิดหนึ่งทำลายภูมิคุ้มกันของร่างกาย เมื่อเชื้อเอชไอวีเข้าสู่ร่างกายแล้ว จะยึดจับและทำลายเม็ดเลือดขาวชนิด CD4 เป็นสาเหตุที่ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง หากไม่ได้รับการรักษา ระดับ CD4 ลดต่ำลงเรื่อย ๆ จะทำให้ป่วยเป็นเอดส์ได้

AIDS คือ คนที่ติดเชื้อ HIV ที่มีระดับเม็ดเลือดขาวชนิด CD4 ต่ำกว่า ๒๐๐ ระบบภูมิคุ้มกันและเม็ดเลือดขาวถูกทำลายจนไม่สามารถต้านทานโรคได้ หรือเรียกว่า “ภูมิคุ้มกันบกพร่อง” ร่างกายจึงมีโอกาสติดเชื้อต่าง ๆ ได้ง่าย

คนไม่สามารถติดเชื้อเอชไอวีได้จากพฤติกรรมเหล่านี้ คือ กอด การสัมผัส รับประทานอาหารร่วมกัน ไอ หรือจาม แผลง หรือยุงกัด การว่ายน้ำในสระว่ายน้ำ

เชื้อเอชไอวีติดต่อได้ ๓ ช่องทาง คือ ผ่านทางการมีเพศสัมพันธ์ ทางเลือด และจากแม่สู่ทารกในครรภ์ ผู้ป่วยเอชไอวีสามารถมีเพศสัมพันธ์และสร้างครอบครัวได้ แต่ต้องมีการป้องกันเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อและการรับเชื้ออื่น ๆ ที่แฝงมาด้วย (จาก HIV กับ เอดส์ ต่างกันอย่างไร สืบค้นจาก : <https://www.sikarin.com> เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕)

เป็นการบังคับตรวจทุกคนที่ผ่านการคัดเลือก ผู้เสียหายจึงยินยอมให้ตรวจ ซึ่งในการตรวจสุขภาพ ครั้งแรกแพทย์ได้ระบุในหนังสือรายงานผลการตรวจว่า ผู้เสียหายสามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ แต่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทผู้ถูกร้องได้ปฏิเสธการรับผู้เสียหายเข้าปฏิบัติงานโดยให้เหตุผลว่า บริษัทผู้ถูกร้องไม่มีนโยบายรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องใกล้ชิดผู้ป่วย

หลังจากนั้นในเดือนเดียวกัน ผู้เสียหายจึงไปตรวจร่างกายที่บริษัทผู้ถูกร้องอีกครั้ง ซึ่งใน ครั้งที่สองนี้แพทย์ระบุความเห็นในหนังสือรายงานผลการตรวจว่า ผู้เสียหายสามารถปฏิบัติงานได้ตามความเห็นของคณะกรรมการบริหารและพัฒนาบุคลากร ผู้เสียหายจึงนำเอกสารดังกล่าวไปยื่นที่ ฝ่ายทรัพยากรบุคคลอีกครั้งเพื่อขอให้ทบทวนการพิจารณา โดยฝ่ายทรัพยากรบุคคลแจ้งว่าต้องใช้เวลา พิจารณาประมาณ ๗ วัน แล้วจะติดต่อกลับมาอีกครั้ง แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อแต่อย่างใด โดยปัจจุบัน ผู้เสียหายได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและไม่ประสงค์จะปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลผู้ถูกร้องอีก แต่เห็นว่าการกระทำของบริษัทผู้ถูกร้องเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงมีหนังสือขอให้ผู้ร้องเรียนแทน ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ถูกร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งอยู่ในหน้าที่และ อำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบ โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ บันทึกการประสานทางโทรศัพท์ระหว่างผู้เสียหายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๓.๒ หนังสือโรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ ที่ สธ ๐๓๐๘/๕๑๙๗ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๓ หนังสือบริษัท [REDACTED] จำกัด ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๔ หนังสือบริษัทผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๕ หนังสือโรงพยาบาล [REDACTED] ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๖ หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ด่วนที่สุด ที่ สธ ๐๔๑๓.๙/๒๑๖๒ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๗ บันทึกการสอบถามข้อมูลจากผู้แทนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครราชสีมา ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

๓.๘ บันทึกการสอบถามข้อมูลจากผู้แทนของบริษัทผู้ถูกร้อง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

๓.๙ บันทึกการสอบถามข้อมูลจากผู้แทนของสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมด้านเอชไอวี ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

๓.๑๐ บันทึกการสอบถามข้อมูลจากผู้แทนของกรมควบคุมโรค ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๕

๓.๑๑ หนังสือบริษัทผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๔.๓ ประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

๔.๔ ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ ในสถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๔.๕ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ที่เห็นชอบหลักเกณฑ์การ ให้โอกาสผู้ติดเชื้อเอดส์ คนพิการ และผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดซึ่งพ้นจากสภาพการใช้จ่ายเสพติด เข้าทำงาน หรือรับการศึกษาต่อในหน่วยงานภาครัฐ

/๕. ข้อเท็จจริง...

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้เสียหาย

ผู้เสียหายให้ข้อมูลว่า เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ผู้เสียหายได้สมัครงานที่บริษัทผู้ถูกร้อง ในตำแหน่งพนักงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย จากนั้นเจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้ถูกร้องได้ให้ผู้เสียหายฝึกงาน ในแผนกเคลื่อนย้ายผู้ป่วยประมาณครึ่งวัน เมื่อเห็นว่าผู้เสียหายสามารถปฏิบัติงานได้จึงให้เขียนใบสมัคร และลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมให้ตรวจร่างกาย โดยไม่ได้แจ้งรายละเอียดว่าต้องตรวจอะไรบ้าง ผู้เสียหายทราบจากแพทย์ผู้ทำการตรวจว่ามีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีด้วย ซึ่งผู้เสียหายก็ยินยอมให้ตรวจ โดยแพทย์ระบุในผลการตรวจร่างกายว่า ผู้เสียหายสามารถปฏิบัติงานได้ ผู้เสียหายจึงได้นำผลการตรวจ ร่างกายดังกล่าวยื่นต่อฝ่ายบุคคลของบริษัทผู้ถูกร้อง เมื่อฝ่ายบุคคลได้รับผลการตรวจก็แจ้งทันทีว่า บริษัทผู้ถูกร้องไม่มีนโยบายรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าทำงาน เนื่องจากต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วย หลังจากนั้นในเดือนเดียวกัน ผู้เสียหายได้ไปตรวจร่างกายที่บริษัทผู้ถูกร้องอีกครั้ง ซึ่งในครั้งนั้นแพทย์ระบุ ในรายงานการตรวจว่า สามารถปฏิบัติงานได้ตามเห็นของคณะกรรมการบริหารและพัฒนาบุคลากร ผู้เสียหายจึงได้นำเอกสารดังกล่าวไปยื่นที่ฝ่ายบุคคลอีกครั้ง เพื่อขอให้ทบทวนผลการพิจารณา โดยฝ่ายบุคคล แจ้งว่าต้องใช้เวลาพิจารณาประมาณ ๗ วัน แล้วจะติดต่อกลับอีกครั้ง แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อแต่อย่างใด

ก่อนหน้านี้ผู้เสียหายเคยทำงานที่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่ได้มีการตรวจร่างกาย แต่ผู้เสียหายไม่แน่ใจว่าเพราะตนเองมีประวัติการรักษาพยาบาลอยู่ที่ โรงพยาบาลดังกล่าวแล้วหรือไม่ ซึ่งโรงพยาบาลได้ให้ผู้เสียหายทำงานที่แผนกจัดเก็บเลือดและสอนวิธีการ ปั่นแยกเลือด ผู้เสียหายปฏิบัติงานที่แผนกดังกล่าวประมาณ ๖ เดือน จึงขอย้ายไปปฏิบัติงานที่แผนก ฉุกเฉินซึ่งเป็นการปฏิบัติงานคล้ายผู้ช่วยพยาบาล โดยเจ้าหน้าที่ได้สอนวิธีการใช้เครื่องมือเพื่อช่วยชีวิต ในกรณีฉุกเฉินให้ด้วย

๕.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

บริษัทผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ก่อนปี ๒๕๖๔ บุคคลที่จะเข้าปฏิบัติงานกับบริษัทผู้ถูกร้อง จะต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพรวมถึงตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อน ตามรายการที่ปรากฏในเอกสารใบส่งตรวจ สุขภาพบุคลากรก่อนเข้าทำงาน โดยหลังผ่านการคัดเลือกในเบื้องต้น ผู้ปฏิบัติงานต้องทดลองงานอีก เป็นระยะเวลา ๙๐ วัน ต่อมา บริษัทผู้ถูกร้องได้มีนโยบายให้ยกเว้นการตรวจหาเชื้อเอชไอวี แต่ยังมีได้ ปรับเปลี่ยนเอกสารเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพของบุคลากร จึงทำให้เอกสารยังเป็นข้อมูลชุดเดิม ประกอบกับ บริษัทผู้ถูกร้องอาจขาดการสื่อสารกับพนักงานอย่างเพียงพอ จึงทำให้พนักงานบางส่วนยังให้ผู้สมัครงาน ตรวจร่างกายตามรายการดังกล่าวอยู่ โดยหลังจากที่บริษัทผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งเรื่องร้องเรียน ดังกล่าวจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและ

/ช่วยเหลือ...

ช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครราชสีมา บริษัทผู้ถูกร้องจึงได้ออกประกาศ เรื่อง แจ้งยกเลิกการบังคับให้ผู้ที่มีครงานหรือผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อเข้าทำงานกับบริษัทต้องตรวจหา เชื้อเอชไอวี โดยประกาศ ณ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕ และปรับแบบฟอร์มเพื่อให้สอดคล้องกับ ประกาศดังกล่าว โดยเพิ่มเอกสารหนังสือแสดงความยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์สำหรับ พนักงานใหม่ และหนังสือแสดงความยินยอมให้เจาะเลือด HIV Antibody สำหรับบางตำแหน่งที่ต้อง ตรวจหาเชื้อเอชไอวี จากนั้นในวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕ บริษัทผู้ถูกร้องได้แจ้งว่า คณะกรรมการบริหาร พิจารณารณดังกล่าวแล้ว เห็นควรปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และยินดีปฏิบัติตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ใน สถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓^๒ โดยได้ยกเลิกหนังสือแสดงความยินยอม ให้เจาะเลือด HIV Antibody และหลังจากนี้จะไม่มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานอีก

๕.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากกรณดังกล่าวตามคำร้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้าน พนักงานเจ้าหน้าที่ จึงได้มีหนังสือสอบถามข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย โรงพยาบาลภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่มีนโยบายหรือแนวทางเกี่ยวกับการรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงาน กระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลหน่วยงานด้านสาธารณสุขและพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุข กรมควบคุมโรคซึ่งมีหน้าที่ควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพและมีข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับเชื้อเอชไอวี สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็น หน่วยงานที่ผู้ร้องเคยยื่นเรื่องร้องเรียนในประเด็นตามคำร้องนี้ รวมทั้งสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม ด้านเอชไอวีซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ทำงานในด้านการวิจัยเอชไอวี และโครงการด้านสุขภาพ ทางเพศ โดยหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นให้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

๕.๓.๑ โรงพยาบาลราชวิถีให้ข้อมูลว่า โรงพยาบาลมีข้อกำหนดการรับบุคคลเข้า ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล โดยต้องมีคุณสมบัติการเข้ารับราชการซึ่งมีคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะ ต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑^๓ ประกอบ กฎ ก.พ. ว่าด้วยโรค

/พ.ศ. ๒๕๕๓...

^๒ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ข้อ ๒ ให้นายจ้างจัดให้มีการคุ้มครองและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสถานประกอบกิจการอย่างเท่าเทียมกัน และขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนหางานและผู้สมัครงาน ลูกจ้างผู้ติดเชื้อเอชไอวี ลูกจ้างผู้ป่วยเอดส์ และผู้ได้รับ ผลกระทบจากเอดส์ ดังต่อไปนี้

(๑) การรับสมัครงานและการจ้างงานต้องไม่มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีหรือการแสดงหลักฐานว่าไม่ติดเชื้อ เอชไอวี และต้องไม่อ้างการติดเชื้อเอชไอวีเพื่อคัดเลือกคนหางานและผู้สมัครงาน ลูกจ้าง หรือเพื่อเป็นเงื่อนไขการจ้างงาน หรือ เป็นหลักเกณฑ์ตัดสินว่าคนหางานและผู้สมัครงาน ลูกจ้าง ขาดคุณสมบัติในการจ้างงาน

^๓พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

พ.ศ. ๒๕๕๓^๔ ในปัจจุบันโรงพยาบาลราชวิถีได้เปิดโอกาสให้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้ามาปฏิบัติงานเป็นพนักงานกระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอันส่งผลต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือผู้มารับบริการ ทั้งนี้ โรงพยาบาลราชวิถีมีระบบการดูแลตรวจสุขภาพประจำปีและให้การดูแลรักษาต่อเนื่อง เมื่อพบบุคลากรมีอาการเจ็บป่วย โดยโรงพยาบาลราชวิถีเห็นว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยได้ เนื่องจากมิใช่โรคติดต่อที่ร้ายแรง และเป็นการให้โอกาสแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

๕.๓.๒ บริษัท ██████████ ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันโรงพยาบาลยังคงพิจารณาจ้างพนักงานที่ติดเชื้อเอชไอวีอยู่ โดยให้คำปรึกษาด้านการรักษาพยาบาลและการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ รวมถึงรักษาสีทิสส่วนบุคคลโดยการปกปิดข้อมูลเป็นความลับ นอกจากนี้ผู้ติดเชื้อเอชไอวียังสามารถปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ตามคุณสมบัติของตน ยกเว้นบางตำแหน่งจะต้องมีการตรวจหาเชื้อเอชไอวี ได้แก่ ตำแหน่งที่ต้องทำหัตถการ^๕ หรือดูแลสัมผัสผู้ป่วยโดยตรงและมีโอกาสเสี่ยงทำให้ผู้ป่วยติดเชื้อเพิ่มเติม ซึ่งเป็นไปตามความสมัครใจและได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ

/๕.๓.๓ โรงพยาบาล...

มาตรา ๓๖ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

๑) ๑

๑) ๑

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

๑) ๑

๑) ๑

^๔กฎ ก.พ. ว่าด้วยโรค พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๒ โรคตามมาตรา ๓๖ ข. (๒) คือ

(๑) วัณโรคในระยะแพร่กระจายเชื้อ

(๒) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

(๓) โรคติดยาเสพติดให้โทษ

(๔) โรคพิษสุราเรื้อรัง

(๕) โรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคเรื้อรังที่ปรากฏอาการเด่นชัดหรือรุนแรงและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ในหน้าที่ตามที่ ก.พ. กำหนด

^๕หัตถการทางการแพทย์ คือ การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าสู่ร่างกายผู้ป่วย เพื่อตรวจวินิจฉัยความปกติ และความผิดปกติของโรค รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ในการดูแลรักษาผู้ป่วย การทำหัตถการ พยาบาลหรือผู้ดูแลผู้ป่วยจะต้องมีความรู้ มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญมาก มิฉะนั้นอาจเกิดอันตรายแก่ผู้ป่วยจนเสียชีวิตได้ (จาก Chula book สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/cubook/posts/10157938760458506/> เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕)

๕.๓.๓ โรงพยาบาล ████████ ให้ข้อมูลว่า โรงพยาบาล ████████ ให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนและการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ดังนั้น จึงไม่มีข้อกำหนดหรือนโยบายเกี่ยวกับการห้ามรับบุคคลที่ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงาน แต่การคัดเลือกอาจต้องพิจารณาความเหมาะสมด้านสภาพร่างกาย ความพร้อม หรือทักษะการป้องกันตนเองต่อการติดเชื้อในการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษนอกเหนือจากกรณีปกติ หากพนักงานมีความพร้อมและมีทักษะผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก็มีโอกาสรับไว้เป็นพนักงานได้ โดยตำแหน่งหรือประเภทงานที่โรงพยาบาลเห็นว่าไม่เหมาะสมกับการรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงาน คือ

(๑) งานที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยและมีโอกาสทำให้ผู้ป่วยติดเชื้อได้ เช่น พนักงานห้องปฏิบัติการ (เจาะเลือด) เจ้าหน้าที่หรือพยาบาลห้องผ่าตัด พนักงานหน่วยจ่ายกลางที่ต้องดูแลอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ที่ปลอดเชื้อ เป็นต้น

(๒) งานประชาสัมพันธ์ที่มีหน้าที่ให้ข้อมูล สื่อสาร และใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีสุขภาพอ่อนแอ ซึ่งผู้ป่วยอาจนำเชื้อโรคของตนเองมาแพร่สู่พนักงานที่ติดเชื้อเอชไอวีที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่องอยู่แล้ว และอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของพนักงานได้

ส่วนลักษณะงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย พนักงานจะต้องอุ้ม ยกตัว หรือพยุงตัวผู้ป่วย ซึ่งเป็นการสัมผัสใกล้ชิด หากพนักงานที่ติดเชื้อเอชไอวีมีบาดแผลขณะทำการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยก็จะมีความเสี่ยงในการแพร่เชื้อโรคให้กับผู้ป่วยได้ ประกอบกับผู้ป่วยเอชไอวีส่วนใหญ่มีสุขภาพไม่แข็งแรง การสัมผัสหรือใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคอื่น ๆ ก็อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพตนเองด้วยการรับเชื้อโรคอื่น ๆ เข้าสู่ร่างกายเพิ่มเติมได้

๕.๓.๔ กระทรวงสาธารณสุขให้ข้อมูลว่า กระทรวงสาธารณสุขไม่มีข้อกำหนดหรือแนวนโยบายเกี่ยวกับการรับบุคคลที่ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดรัฐบาลหรือโรงพยาบาลเอกชนโดยเฉพาะ แต่ยึดแนวทางการปฏิบัติงานของนโยบายด้านเอดส์ในสถานที่ทำงานตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ได้แก่ การปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมการปฏิบัติงานต่อคนทำงานและคนสมัครงานอย่างเท่าเทียมกัน และการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ได้รับผลกระทบ ดังนี้

(๑) การจ้างงานและการสมัครงานต้องไม่มีการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวีหรือการแสดงหลักฐานว่าไม่ติดเชื้อเอชไอวี และต้องไม่อ้างการติดเชื้อเอชไอวีเพื่อคัดกรองคนทำงานและคนสมัครงาน หรือเพื่อเป็นเงื่อนไขในการจ้างงาน หรือเป็นหลักเกณฑ์ตัดสินว่าคนทำงานและคนสมัครงานขาดคุณสมบัติในการจ้างงาน

(๒) การสนับสนุนผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ให้ทำงาน และมีความก้าวหน้าในการทำงานตามปกติ

(๓) การส่งเสริมสิทธิในการรักษาความลับส่วนบุคคลและจัดให้มีการพัฒนาระบบเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงาน^๖

ผู้ติดเชื้อเอชไอวีสามารถทำงานได้ทุกตำแหน่ง หากบุคคลนั้นมีคุณสมบัติตามความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัส โดยกินยาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จะสามารถทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีสุขภาพที่แข็งแรง และดำรงชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป รวมทั้งมีอายุขัยยืนยาวเทียบเท่าผู้ไม่ติดเชื้อเอชไอวีหากได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง

๕.๓.๕ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครราชสีมาให้ข้อมูลว่า ผู้ร้องได้ร้องเรียนมาที่สำนักงานอัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิฯ พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคำร้องจึงได้มีหนังสือเชิญผู้แทนของบริษัทผู้ถูกร้องมาพบเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ซึ่งผู้แทนของบริษัทผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บริษัทได้ออกประกาศแจ้งยกเลิกการบังคับให้ผู้ที่สมัครงานหรือผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อเข้าทำงานกับบริษัทต้องตรวจหาเชื้อเอชไอวีแล้ว โดยประกาศเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕ นอกจากนี้พนักงานอัยการยังได้แนะนำให้บริษัทผู้ถูกร้องติดประกาศไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของบริษัทผู้ถูกร้องด้วย

๕.๓.๖ ผู้แทนของสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมด้านเอชไอวีให้ข้อมูลว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีสามารถส่งต่อเชื้อให้บุคคลอื่นได้ทางการมีเพศสัมพันธ์ การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน การติดต่อทางเลือด (จากแม่สู่ลูก) ซึ่งการที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะส่งต่อเชื้อให้บุคคลอื่นโดยการสัมผัสภายนอกเท่านั้นเป็นไปได้ยาก เพราะไม่มีทางออกของเชื้อไปสู่บุคคลอื่น และปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรับเชื้อโรคได้ง่ายกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งมีการวิจัยพบว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีไม่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือเชื้อวัณโรคง่ายกว่าบุคคลอื่น ทั้งนี้ โดยปกติวัณโรคเป็นเชื้อที่แฝงอยู่ในตัวมนุษย์อยู่แล้ว

/จากเหตุผล...

^๖ ประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

ข้อ ๗ นโยบายด้านเอดส์ในสถานที่ทำงานอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การปกป้องคุ้มครอง และการส่งเสริมการปฏิบัติต่อคนทำงานและคนสมัครงานอย่างเท่าเทียมกัน และจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ได้รับผลกระทบ ดังนี้

(ก) การจ้างงานและการสมัครงานต้องไม่มีการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวี หรือการแสดงหลักฐานว่าไม่ติดเชื้อเอชไอวี และต้องไม่อ้างการติดเชื้อเอชไอวีเพื่อคัดกรองคนทำงาน และคนสมัครงาน หรือเพื่อเป็นเงื่อนไขในการจ้างงาน หรือเป็นหลักเกณฑ์ตัดสินว่าคนทำงานและคนสมัครงานขาดคุณสมบัติในการจ้างงาน

(ข) การสนับสนุนผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ให้ทำงานและมีความก้าวหน้าในการทำงานตามปกติ

(ค) การส่งเสริมสิทธิในการรักษาความลับส่วนบุคคลและจัดให้มีการพัฒนาระบบเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงาน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลตำแหน่งพนักงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ทั้งผู้ป่วยที่ผ่านการคัดกรองและยังไม่ผ่านการคัดกรอง หรือแม้กระทั่งผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น ๆ ในห้องปฏิบัติการผ่าตัด ก็ไม่มีความจำเป็นต้องตรวจหาเชื้อเอชไอวี เนื่องจากในการปฏิบัติงานตามปกติของคนทั่วไปจะไม่มีสารคัดหลั่ง เช่น เลือด หรือน้ำอสุจิ อันเป็นตัวกลางนำเชื้อเอชไอวีไปสู่บุคคลอื่นได้อยู่แล้ว ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลก็ต้องปฏิบัติตามหลักการการระมัดระวังป้องกันตนเองของบุคลากรทุกคนให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ (Universal Precaution) ส่วนกรณีผู้ติดเชื้อเอชไอวีซึ่งประสบอุบัติเหตุและมีบาดแผลเลือดออก หากคนที่เข้าไปช่วยเหลือปฏิบัติตามหลักการ Universal Precaution หรือสวมถุงมือก่อนเข้าช่วยเหลือและไม่มีบาดแผลตามร่างกาย ก็จะไม่มีความเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวีน้อยมาก ซึ่งคนที่ติดเชื้อเอชไอวีได้ต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วยไม่ใช่เพียงแค่การสัมผัสภายนอกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ในอดีตที่ผ่านมา เคยมีกรณีคนไข้ที่มาทำฟันที่คลินิกแห่งหนึ่งในต่างประเทศติดเชื้อเอชไอวีภายหลังมาทำฟัน แต่ก็ไม่ได้มีข้อสรุปว่าการติดเชื้อเอชไอวีในครั้งนั้นมาจากสาเหตุใด ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นนานมาแล้ว และในขณะนั้นยังไม่มีนวัตกรรมก้าวหน้าเหมือนเช่นทุกวันนี้ ซึ่งปัจจุบันสามารถเกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันได้ยากมาก^๗

ปัจจุบันกำลังมีการรณรงค์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ U = U (Undetectable = Untransmittable) หรือ “ไม่เจอเท่ากับไม่แพร่” หมายความว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่รับประทานยาต้านเชื้อเอชไอวีจนกระทั่งตรวจไม่เจอเชื้อหรือเจอแต่น้อยมากจนไม่สามารถแพร่เชื้อให้กับบุคคลอื่นได้ ซึ่งบุคคลประเภทนี้สามารถมีเพศสัมพันธ์กับคู่ของตนและมีบุตรได้ตามปกติ แต่กรณีการส่งต่อเชื้อเอชไอวีทางเลือดยังไม่มีการศึกษาว่าสามารถแพร่เชื้อได้หรือไม่ เพราะยังมีข้อจำกัดของการทดลอง

ปัจจุบันมียาต้านเชื้อไวรัส สำหรับป้องกันเชื้อเอชไอวี ๒ แบบ คือ

๑) ยาเพรีพ หรือ PREP (Pre-Exposure Prophylaxis) คือ ยาต้านไวรัสเอชไอวี สำหรับผู้ที่ไม่มีเชื้อ ใช้เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวีสำหรับกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น กลุ่มชายรักชาย สาวประเภทสอง หรือผู้ที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนคู่นอนบ่อย คู่นอนมีเชื้อเอชไอวี เป็นต้น หรือแม้กระทั่งแพทย์ซึ่งต้องรักษาคนไข้ที่ติดเชื้อเอชไอวีก็สามารถกินยาเพรีพเพื่อป้องกันการติดเชื้อก่อนทำการรักษาได้

/๒. ยาเป็ป...

^๗ สืบค้นจาก <https://edition.cnn.com/2013/03/29/health/oklahoma-dental-warning/index.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๕

๒) ยาเป็ป PEP (Post-Exposure Prophylaxis) ยาต้านไวรัสกรณีฉุกเฉิน สำหรับผู้ที่ไม่มีเชื้อเอชไอวี และต้องการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีหลังมีความเสี่ยงสัมผัสเชื้อ โดยผู้มีความเสี่ยงจำเป็นต้องกินยาเป็ปให้เร็วที่สุดภายในเวลา ๗๒ ชั่วโมง เพื่อต้านไวรัสและลดโอกาสการรับเชื้อเข้าสู่ร่างกาย และต้องกินยาเป็ปอย่างต่อเนื่องวันละ ๑ เม็ด ติดต่อกันนาน ๒๘ วัน หากได้รับยาเร็วยาจะยังมีประสิทธิภาพต่อร่างกายมากเท่านั้น และที่สำคัญขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายของผู้รับยาด้วยเช่นกัน

สิ่งที่ทำให้คนยังกลัวผู้ติดเชื้อเอชไอวีอยู่น่าจะเป็นความเข้าใจผิดว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีต้องเป็นโรคเอดส์ และมีทัศนคติว่าผู้ติดเชื้อต้องน่ากลัวและยังล้างภาพนี้ไม่ได้เพราะเป็นภาพจำ โดยปัจจุบันสถาบันฯ มีทีม Stigma and Discrimination เพื่อรณรงค์เกี่ยวกับหลักการ U = U ส่วนวิธีแก้ไขเห็นว่าการจะให้ความรู้กับบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีมากขึ้น

๕.๓.๗ ผู้แทนของกรมควบคุมโรคให้ข้อมูลว่า เชื้อเอชไอวี (Human Immunodeficiency Virus : HIV) เป็นเชื้อไวรัสที่ทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยเฉพาะเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิด ซีดี๔ (Cluster of Differentiation: CD4) ส่วนเอดส์ (Acquired Immune Deficiency Syndrome: AIDS) เป็นระยะสุดท้ายของเอชไอวี ที่ระบบภูมิคุ้มกันของผู้ติดเชื้อเอชไอวีถูกทำลายอย่างรุนแรง หากไม่ได้รับการรักษาอาจเสียชีวิตได้ ซึ่งเชื้อเอชไอวีสามารถพบได้ในเลือด น้ำอสุจิ สารคัดหลั่งจากช่องคลอด และน้ำนมของผู้ติดเชื้อ ดังนั้น เมื่อสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ผ่านทางเยื่อหรือผิวหนังที่มีบาดแผล ทำให้มีโอกาสติดเชื้อเอชไอวีได้ โดยทั่วไปเชื้อเอชไอวีเป็นเชื้อที่ตายง่ายเมื่ออยู่นอกร่างกายคน และไม่ติดต่อจากการทำกิจวัตรประจำวันทั่วไป เช่น การจับมือ การกอด หรือการรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น รวมทั้งยังไม่สามารถติดต่อผ่านการถูกยุงหรือแมลงกัดได้

การติดเชื้อเอชไอวีมีได้ ๓ ทางหลัก ดังนี้

(๑) การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีโดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นสาเหตุที่พบบ่อยและสำคัญที่สุด

(๒) การติดต่อทางเลือด โดยการใช้เข็มฉีดยาและกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือการได้รับเลือดจากผู้ติดเชื้อเอชไอวี และส่วนน้อยที่จะติดเชื้อจากการที่มีส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายซึ่งเป็นบาดแผลแล้วไปสัมผัสเลือดของผู้ติดเชื้อโดยตรง

(๓) การติดต่อจากมารดาสู่ทารก ในระหว่างตั้งครรภ์ ระหว่างการคลอด และการให้นมบุตร

พฤติกรรมที่ไม่ทำให้ติดเชื้อเอชไอวี

- การกอด การจับมือ หรือการจูบแบบปิดปาก
- การใช้ห้องน้ำหรืองานชามร่วมกับผู้ป่วย

- การสัมผัสกับเชื้อ น้ำตา หรือน้ำลายที่ไม่มีเลือดหรือน้ำเหลืองผู้ติดเชื้อปะปน
- ทางระบบการหายใจ

นอกจากนี้ยังมีหลักการประเมินความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี หรือ QOR ซึ่งหมายถึงการที่คน ๆ หนึ่งจะได้รับเชื้อเอชไอวีเข้าสู่ร่างกายจะต้องประกอบด้วย ๓ ปัจจัย ดังนี้^๕

Q (Quantity)	ปริมาณของเชื้อ ซึ่งต้องมีจำนวนเชื้อเอชไอวีในปริมาณที่มากพอในสารคัดหลั่ง เช่น เลือด น้ำอสุจิ น้ำในช่องคลอด น้ำนมแม่ ที่เป็นที่อยู่ของเชื้อถึงจะติดได้
Q (Quality)	คุณภาพของเชื้อ ซึ่งต้องมีคุณภาพพอ คือ ใหม่ ๆ สด ๆ เนื่องจากเชื้อเอชไอวี ไม่สามารถมีชีวิตอยู่นอกร่างกายคนได้ สภาพร่างกายและสภาพแวดล้อมบางอย่าง มีผลทำให้เชื้อเอชไอวีไม่สามารถอยู่ได้ เช่น กรดในน้ำลาย ระยะเวลาอาหาร สภาพอากาศ ความร้อน ความแห้ง น้ำยาต่าง ๆ
R (Route of Transmission)	ช่องทางการติดต่อ เชื้อไวรัสเอชไอวีจะต้องส่งผ่านจากคนที่ติดเชื้อไปยังอีกคนหนึ่ง โดยเชื้อจะต้องตรงเข้าสู่กระแสเลือด ได้แก่ ทางเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน ทางเลือด (การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน) และจากแม่สู่ลูก หลักการสำคัญคือ หากมีช่องทางออกจะต้องมีทางเข้า ในกรณีมีบาดแผล ส่วนใหญ่แผลที่ติดเชื้อหรือ แพร่เชื้อได้ต้องเป็นแผลที่เกิดจากเยื่ออ่อนของร่างกาย เช่น แผลในปาก แผลบริเวณอวัยวะเพศ และแผลเกิดขึ้นตรงทวารหนัก กรณีการสัมผัสจากช่องทาง แผลตามร่างกายทั่วไปมีโอกาสเสี่ยงติดเชื้อเอชไอวีน้อยมาก ๆ
หากไม่ครบทั้ง ๓ ปัจจัย ยังไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสี่ยงติดเชื้อเอชไอวี	

การจ้างงานและการสมัครงานต้องไม่มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวี หรือการแสดงหลักฐานว่าไม่ติดเชื้อเอชไอวี และต้องไม่อ้างการติดเชื้อเอชไอวีเพื่อคัดกรองคนทำงานและคนสมัครงาน หรือเพื่อเป็นเงื่อนไขในการจ้างงานหรือเป็นหลักเกณฑ์ตัดสินว่าคนทำงานและคนสมัครงานขาดคุณสมบัติในการจ้างงาน นอกจากนี้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์สามารถปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลได้ทุกตำแหน่งงาน แม้กระทั่งในห้องปฏิบัติการผ่าตัด เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องปฏิบัติ ตามหลักการการระมัดระวังป้องกันตนเองของบุคลากรทุกคนให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ (Universal Precaution) ซึ่งเป็นหลักการเสริมคุณภาพในการป้องกันการติดเชื้อในงานบริการทางการแพทย์และ สาธารณสุขที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตประจำวันแก่บุคลากร ทางทางการแพทย์ และผู้มารับบริการ โดยถือว่าเลือดและสารน้ำจากร่างกายของผู้ป่วยทุกคนมีเชื้อเอชไอวี

/เชื้อไวรัส...

^๕ เอกสารประกอบกรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเข้าพบเพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ โรคเอดส์ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๕ ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

เชื้อไวรัสตับอักเสบบี และเชื้อติดต่อทางเลือดอื่น ๆ การป้องกันประกอบด้วยการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล เช่น ถุงมือ ผ้าปิดปากและจมูก เสื้อคลุม เครื่องป้องกันตา ที่เหมาะสมตามความเสี่ยง และการทำความสะอาดมือ รวมทั้งการป้องกันการบาดเจ็บจากการถูกเข็มตำทั้งในผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้สมัครงานตรวจเชื้อเอชไอวีก่อนรับเข้าปฏิบัติงานหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้การรับรองและคุ้มครองว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้^๙ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รับรองว่า ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน รวมทั้งสิทธิในการหาเลี้ยงชีพโดยงานที่ตนเลือกหรือรับอย่างเสรี^{๑๐}

/เมื่อข้อเท็จจริง...

^๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

^{๑๐} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๖

๑. รัฐภาคีแห่งกติกาฯนี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า บริษัทผู้ถูกร้องได้ให้ผู้เสียหายตรวจหาเชื้อเอชไอวีจริง ซึ่งถือว่า บริษัทผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ และประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ และถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ การกระทำของบริษัทผู้ถูกร้องที่กำหนดเงื่อนไขให้ผู้สมัครงานตรวจเชื้อเอชไอวีก่อนเข้าปฏิบัติงาน จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่เนื่องจากภายหลังคณะกรรมการบริหารของบริษัทผู้ถูกร้องได้รับทราบปัญหาและเข้าใจเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวแล้ว จึงได้ยกเลิกแบบฟอร์มที่มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงานทุกกรณี ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าบริษัทผู้ถูกร้องได้ยกเลิกการตรวจหาเชื้อเอชไอวีสำหรับผู้สมัครงาน และยกเลิกแบบฟอร์มที่มีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีด้วยแล้ว กรณีจึงเป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสมแล้ว ตามนัยมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ ววรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง

แต่อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีโรงพยาบาลอีกหลายแห่งที่ยังมีการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในผู้สมัครงาน หรือนำเรื่องการติดเชื้อเอชไอวีมาประกอบการพิจารณาตำแหน่งงาน ซึ่งหากพิจารณาจากข้อมูลของกรมควบคุมโรคและสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมด้านเอชไอวี จะเห็นว่า บุคคลที่ติดเชื้อเอชไอวีหรือเป็นโรคเอดส์ไม่สามารถส่งต่อเชื้อแก่บุคคลอื่นหากขาดปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๕.๓.๖ และข้อ ๕.๓.๗ อีกทั้งการปฏิบัติงานในสถานพยาบาลต้องปฏิบัติตามหลักการระมัดระวังป้องกันตนเองของบุคลากรทุกคนให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ (Universal Precaution) ด้วยอยู่แล้ว การที่สถานพยาบาลหลายแห่งยังให้ผู้สมัครงานต้องตรวจหาเชื้อเอชไอวีแสดงให้เห็นว่า ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว และเป็น การไม่ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ และประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ อันไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งที่ผ่านมามีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแก้ไข

/ปัญหา...

ปัญหาต่อบุคคลที่ติดเชื้อเอชไอวีหลายกรณี^{๑๑} ดังนั้น จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะเพื่อเน้นย้ำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปัญหาในภาพรวมด้วยอีกทางหนึ่ง

๗. มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๗.๑ ให้กระทรวงสาธารณสุขมีหนังสือขอความร่วมมือให้สถานพยาบาลของรัฐและเอกชนทั่วประเทศปฏิบัติงานให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ เรื่อง แนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงาน ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ และประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ โดยเคร่งครัด รวมถึงปรับปรุงแบบฟอร์มการตรวจร่างกายของผู้สมัครงานให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกันและแจ้งเวียนเพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้ต่อไป

๗.๒ ให้กระทรวงแรงงานมีหนังสือขอความร่วมมือให้สถานพยาบาลปฏิบัติงานให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การป้องกันและการบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการ ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ โดยเคร่งครัด

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ จึงมีมติว่ากรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสมแล้ว แต่ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง

ในการ...

^{๑๑} กรณีกล่าวอ้างว่า โรงเรียนบังคับให้นักเรียนตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวีและใช้เป็นเงื่อนไขในการศึกษาต่อ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๑๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙)

กรณีกล่าวอ้างว่า บริษัทเอกชนให้ผู้สมัครงานตรวจหาเชื้อเอชไอวีก่อนเข้าทำงาน (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐)

กรณีกล่าวอ้างว่า มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีในการสมัครงานกับเอกชน (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓-๖/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒)

กรณีกล่าวอ้างว่า กฎ ก.ตร.ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๔๑๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒)

ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๗ ของรายงานฉบับนี้ ต่อกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

